

O teologie a posibilului

19 iulie 2005, Vlad Enache (web_location@yahoo.com)

Bazele

Liberul arbitru

Dacă admitem posibilitatea liberului arbitru:

Una din caracterizările acestui concept este alegerea între variante posibile. Dar ce înseamnă „variantă posibilă”? De exemplu, dacă Ana ajunge la un moment dat în fața dilemei „Ion m-a cerut de soție. Ce să fac?...”, sunt posibile două variante: Ca Ana să accepte sau ca Ana să nu accepte. Ambele variante sunt firești, normale – în sensul că nu sunt împotriva legilor naturii. Ambele sunt posibile. Oricare din ele s-ar întâmpla, post-factum nu avem motive să contestăm caracterul liber al alegerii Anei. Dacă vreuna din variante ar fi „dubioasă” și dacă, în caz că s-ar petrece, ar ridica semne de întrebare privind libertatea respectivei alegeri, atunci ar însemna să bănuim că Ana de fapt nu ar prea fi putut să aleagă liber acea variantă – și dacă aflăm că a ales-o, suspectăm pe undeva o intervenție forțată, o încălcare a liberului arbitru, suspectăm șantaj/ hipnoză/farmece etc. Dar o astfel de suspiciune înseamnă de fapt să gândim că varianta cealaltă era obligatorie, că în mod normal era imposibil altfel. Deci nici acel curs al evenimentelor nu mai poartă marca liberului arbitru (nu se spune că aleg liber să mă supun gravitației; de ce? pentru că nu e nici o alegere, gravitația e obligatorie și nu se poate altfel).

Dar dacă ambele variante sunt posibile, atunci avem de-a face cu o veritabilă alegere.

Să ne imaginăm un roman sau un film artistic în care personajul Ana ajunge la un moment dat în fața dilemei căsătoriei cu Ion. Și să presupunem că au fost scrise/turnate ambele variante: și când Ana spune „Da”, și când ea spune „Nu”. Sunt două scenarii diferite: ele coincid perfect până la scena deciziei (când Ana se află în fața ofițerului Stării Civile), dar după aceea evoluează divergent. Analizându-le, vedem că am fi incoerenți dacă am gândi „În acest scenariu Ana a ales liber să facă așa cum vedem pe ecran, dar în scenariul alternativ (în care ea acționează invers) nu se mai cheamă că alege liber”... În ambele scenarii afirmația „Căsătoria/necăsătoria Anei cu Ion s-a petrecut pentru că așa a vrut Ana, așa a hotărât ea să răspundă cererii lui Ion” este cât se poate de adevărată.

În concluzie: Dacă spunem că în scenariul „Acest fapt se petrece așa” acționează liberul arbitru, trebuie să spunem și că în scenariul „Acest fapt se petrece invers” acționează tot liberul arbitru.

Întâmplarea

Dacă admitem posibilitatea întâmplării veritabile (aleatoriu, indeterminism):

În povestea anterioară, să ne imaginăm că Ana nu se poate hotărî și în consecință alege să dea cu banul. Filmul se desparte în două variante, în funcție de rezultatul întâmplător al căderii banului: într-o variantă cade „ban” și Ana se căsătorește cu Ion, în varianta cealaltă cade „stemă” și Ana nu se căsătorește cu Ion. În prima variantă, rezultatul este întâmplător; la fel și în a doua variantă. Oricare variantă am viziona-o, afirmația „Căsătoria/necăsătoria Anei cu Ion este rezultatul purei întâmplări – așa s-a întâmplat să pice banul...” este o afirmație perfect întemeiată.

În concluzie: Dacă spunem că în scenariul „Acest fapt se petrece așa” acționează întâmplarea, trebuie să spunem și că în scenariul „Acest fapt se petrece invers” acționează tot întâmplarea.

Lumile posibile

Dacă admitem că istoria universului nu e unica istorie logic posibilă:

Până acum am vorbit de un singur eveniment având două cursuri posibile, ceea ce a condus la existența a două scenarii. Dar în general un eveniment ar putea avea mai multe cursuri posibile. Apoi, orice scenariu conține mai multe evenimente – și fiecare din aceste evenimente produce scindarea „scenariului-mamă” în câteva „scenarii-fiice”. Astfel ajungem la noțiunea de *lume posibilă*: o lume posibilă este unul din aceste scenarii referitor la istoria întregului univers. Trebuie să ne imaginăm o carte infinită în care se povestește cu lux de amănunte o întreagă existență de univers.

Toate lumile posibile stau ca niște volume groase în rafturile unei biblioteci infinite numită „Biblioteca tuturor posibilităților”. Ele au o existență virtuală, potențială, imaginară – „există” doar la nivel conceptual. În acea bibliotecă nu se petrece nimic, volumele stau pur și simplu pe rafturile imaginare, identice cu ele însele. Curgerea timpului este o noțiune internă fiecărui volum: putem spune „se petrec lucruri” numai în cadrul unui anume scenariu, în cadrul unei anume lumi posibile. Fiecare lume posibilă conține o întreagă istorie a universului – nu doar până în prezent, ci epuizând efectiv timpul aceluși scenariu (finit sau nu, conceptual n-are importanță). Dar timpul nu are sens la nivelul bibliotecii. Biblioteca nu are o durată, ci este în afara timpului, atemporală.

Încă o observație importantă: În acea bibliotecă există toate micile variațiuni ce ar putea fi concepute. De exemplu, dacă pe un anume raft găsim volumul în care scrie „Și Ana înclină puțin capul, zicând «Da!»”, atunci sigur există pe undeva și un volum care descrie o istorie a universului identică până la acea propoziție, dar în locul respectivei propoziții stă scris „Și Ana înclină *mult* capul, zicând «Da!»”. Ca și un volum în care scrie „Și Ana înclină *imperceptibil* capul, zicând «Da!»”. Pentru orice amănunt, cât de mic, există un volum care descrie o variantă de univers în care acel amănunt e puțin modificat. Pentru că biblioteca am definit-o ca deținând *toate* lumile posibile.

În fine, mai este important de remarcat că dacă existența/inexistența liberului arbitru nu este o necesitate logică, atunci în Biblioteca tuturor posibilităților vor exista și volume în care se manifestă liber arbitru, precum și volume în care acesta lipsește din istoria universului. La fel în privința întâmplării: dacă existența/inexistența întâmplării nu e o necesitate logică, atunci în bibliotecă vor exista volume în care aleatoriul se manifestă, alături de volume în care aleatoriul nu se manifestă. Dacă acestea sunt posibilități logice, ele există în Biblioteca tuturor posibilităților.

Ființa și lumea

Ființa

Dacă admitem existența unei Ființe cu următoarele atribute:

- a) este omniscientă – adică știe tot ceea ce se poate ști;
- b) are liber arbitru – adică voiește lucruri, ia hotărâri/decizii, are dorințe;
- c) este omnipotentă – adică orice vrea să se înfăptuiască, poate face să se înfăptuiască;
- d) este rațională – adică nu vrea nimic illogic;
- e) nu vrea să se auto-anuleze – adică nu vrea nici să-și înceteze existența și nici să-și modifice vreun atribut,

atunci:

Mai întâi, trebuie remarcat că o astfel de Ființă nu poate fi decât atemporală. Aceasta rezultă din primul atribut: „știe tot ceea ce se poate ști” e valabil nu doar la un anume moment, ci la orice moment de timp. Pentru această Ființă nu există o perioadă în care nu știe un anume lucru, urmată de o perioadă (posibil de durată infinită) când știe acel lucru – pentru că aceasta ar însemna că în perioada de neștiință Ființa nu-și respectă atributul a (deci nu există). Cunoașterea Ființei nu se dezvoltă, nu crește prin acumulare în timp, ci este completă și desăvârșită încă dinaintea începerii timpului.

Dar atemporalitatea rezultă la fel de bine și din atributul b. Sau c: Ființa nu-și dobândește omnipotența la un moment anume în timp, ci este omnipotentă indiferent de curgerea timpului. Și atributele d sau e conduc la aceeași concluzie.

Până la urmă, fiecare dintre atributele a-e conduce la concluzia atemporalității Ființei postulate.

Dar dincolo de astfel de justificări, atemporalitatea poate fi argumentată și altfel, mai riguros:

Deciziile libere ale Ființei nu pot fi ulterioare omniscienței sale. Iată de ce: Dacă Ființa ar fi mai întâi omniscientă și apoi, la un moment T, ar lua o decizie D, atunci înainte de momentul T ea ar ști deja ce decizie urmează să ia. Și deci acea decizie n-ar fi liberă – pentru că la momentul T Ființa *n-ar putea să facă altfel* decât să ia exact decizia D (daca ar face altfel, ar însemna că ceea ce „știa” ea iată că nu-i valabil – deci nu-i omniscientă). Or, o decizie pe care o iei în condițiile în care nu ai fi putut lua o altă decizie se numește decizie determinată și este exact opusul deciziei libere.

Deci liberul arbitru al Ființei (atributul b) nu se poate manifesta ulterior omniscienței (atributul a). Asta înseamnă că sunt două posibilități:

- fie cele două atribute sunt atemporale (și de-aici rezultă imediat atemporalitatea tuturor atributelor, deci a Ființei în ansamblu),
- fie Ființa este și ea prizoniera curgerii timpului, dar manifestarea liberului arbitru a avut loc o singură dată, simultan cu începerea omniscienței – deci simultan cu nașterea Ființei; orice decizii libere ulterioare aceluși moment sunt excluse (prin demonstrația anterioară).

În ambele cazuri, manifestarea liberului arbitru este unică – Ființa are un singur act de voință liberă, nedecompozabil în părți ce se succed temporal. Ca orice act de voință liberă, el poate fi eventual descompus în mai multe dorințe; de exemplu: „Vreau să mănânc o bomboană și să mă scarpin în cap și să vină tati de la fabrica și...”. Adică actul de voință poate fi o conjuncție (oricât de mare, chiar infinită).

Când spun că dorințele componente „Vreau X” și „Vreau Y” nu se succed temporal, mă refer strict la nesucesiunea temporală a actelor vrerii, nu la X și Y. Obiectele vrerii s-ar putea succede temporal – de exemplu „Vreau să mă culc și să mă trezesc mâine dimineață”. În acest exemplu, X = „mă culc acum” și Y = „mă trezesc mâine dimineață” se succed temporal, dar actele de voință referitoare la X și Y sunt simultane: X și Y sunt cuprinse de vrerea mea deodată, fără decalaj temporal.

În concluzie, dorințele componente ale vrerii Ființei nu sunt succesive, nu există o ordine temporală a lor. De aceea ele se grupează conceptual în mod foarte natural într-un unic act de voință liberă, exprimat printr-o conjuncție (posibil infinită) de dorințe.

Să analizăm cum ar putea fi această mare dorință a Ființei atemporale. Ar putea Ființa să se răzgândească? Nu, pentru că răzgândirea înseamnă ca mai întâi să vrei ceva și mai apoi altceva – un proces inerent temporal. În același timp, voința Ființei nu poate cuprinde dorințe contradictorii – din cauza atributului d. Deci dacă voința Ființei cuprinde „Să se întâmple faptul F”, știm sigur că ea nu cuprinde vreo dorință de genul „Să se întâmple altfel decât F”.

Deci voința Ființei este un tot unitar și coerent, neschimbat în timp.

Acțiunea Ființei

Cum ar acționa această Ființă atemporală? Ar putea acționa în timp? Chiar dacă admitem că în principiu ar putea, dacă vorbim de acțiunile *izvorâte din liberul său arbitru*, din voința sa, vedem că acestea nu pot avea o dimensiune temporală. Pentru că voința Ființei, atemporală fiind, nu poate fi până la un moment dat una și apoi alta – dacă e una, ea e astfel dinaintea timpului și deci transpunerea ei în fapt (prin atributul omnipotenței) a avut loc deja. Ființa nu poate avea dorințe neîmplinite.

Ce sens are atunci să spunem că Ființa face, înfăptuiește ceva? În ce constă această înfăptuire? Un singur răspuns pare a fi posibil: unica faptă a Ființei (în raport cu lumea aceasta) este trecerea lumii acesteia din inexistență în existență. Adică actualizarea lumii acesteia, fapta de a face lumea aceasta să fie.

Atenție, nu trebuie confundat acest act cu actul tradițional al creației. Ființa despre care vorbim nu construiește nimic, pentru că orice construcție se desfășoară în timp (mai întâi construcția nu e, apoi e). Actul Ființei nu este deci unul de tip constructivist, ea nu „zidește” lumea, nu o „alcătuiește” prin adăugări succesive de elemente. Dar în ce fel o face să fie? Din nou, un singur răspuns pare a fi posibil – printr-un act de *alegere*: Ființa își exercită liberul arbitru alegând care anume din lumile posibile este cea reală. Acest act nu are o dimensiune temporală, ci „are loc” la nivelul conștiinței atemporale a Ființei. Alegerea este anterioară timpului, anterioară istoriei acestei lumi. Și reflectă voința neschimbată a Ființei.

Ființa ne-o putem imagina în Biblioteca tuturor posibilităților, cuprinzând cu a sa omnisciență întreg conținutul bibliotecii. Și analizând (instantaneu, fără de durată) pe care din aceste lumi posibile o voiește să fie Lumea Reală. Și alegând un anume volum de pe raft, pe criteriul coincidenței cu voința sa (exprimabilă printr-un șir de dorințe particulare, referitoare la diverse aspecte/evenimente ale lumii). Și actul alegerii fiind de fapt edictul „*Această lume, cu această istorie, o aleg – să fie!*”.

Este important să ne amintim că în Biblioteca tuturor posibilităților se află infinite variațiuni: acolo există volumul cu „Ana înclină puțin capul”, ca și cel cu „Ana înclină mult capul”, ca și „Ana înclină imperceptibil capul” etc. Alegerea Ființei nu este o opțiune grosieră, de principiu, ci ea discerne între toate aceste variante: Ființa alege ca un anume volum să devină Realitatea, nu un raft întreg. Dacă Ființa alege scenariul în care la pagina 50,411,842 scrie „Ana înclină puțin capul”, atunci putem fi siguri că decizia a luat-o având în minte și variantele asemănătoare – dacă vreuna dintre acelea ar fi corespuns voinței sale, atunci pe aceea ar fi ales-o și nu pe aceasta. (Ca să fie clar: datorită atributului d, voința Ființei nu poate cuprinde simultan variante contradictorii cum ar fi „Ana înclină capul cu 4,6 grade” și „Ana înclină capul cu 4,7 grade”; numai una dintre acestea poate fi voia Ființei.)

Liberul arbitru și întâmplarea în lumea reală

În acest caz, ce sens mai are liberul arbitru? Ce sens mai are întâmplarea? Ele au exact sensul din primul capitol – dacă realitatea este că Ana alege prin liber arbitru să se mărite cu Ion, atunci înseamnă că aceasta e voința Ființei: ca istoria lumii reale să fie aceea în care Ana prin liber arbitru alege să se mărite cu Ion. Aceasta e lumea posibilă pe care Ființa a ales-o să fie (dacă voia altfel, alegea de exemplu o lume posibilă în care Ana privește câteva secunde în gol, apoi răspunde mecanic „D-A...” și pășește spre altar cu mișcări sacadate – căci cu siguranță printre volumele din Biblioteca tuturor posibilităților se află și unul care descrie o astfel de poveste).

Așa cum am arătat, liberul arbitru existent într-un scenariu este pur și simplu existent în acel scenariu, ca parte integrantă din lumea descrisă acolo. La fel și întâmplarea – dacă în volum scrie „Și moneda căzu din întâmplare cu stema în sus, astfel că Ana...”, atunci în cadrul acelei povești moneda cade efectiv din întâmplare cu stema în sus. Statutul liberului arbitru sau al întâmplării

din scenariu nu este afectat de faptul că acel scenariu ajunge să fie cel „ecranizat” sau nu. Dacă Ființa voiește o lume în care Ana înclină capul întâmplător la 4,6 grade și apoi se mărită din liber arbitru cu Ion, atunci Ființa alege un scenariu care se desfășoară exact așa – și noi, în consecință, vedem că această variantă e cea reală și nu alta.

Asta înseamnă până la urmă că noi nu suntem liberi să alegem? Nu, nicidecum: suntem cât se poate de liberi. Suntem reali însă numai în măsura în care alegem așa cum voiește Ființa să alegem (pentru că o singură lume este cea reală, iar ce e real decurge din voința Ființei). Ane care aleg altfel decât voiește Ființa sunt nenumărate, dar ele există la nivel imaginar, în infinitele volume „necranizate” de pe rafturile Bibliotecii tuturor posibilităților. O singură Ană există în lumea reală – aceea care face în fiecare moment al vieții ei exact voia Ființei.

Libertatea noastră este aproape nelimitată. O singură graniță are: realul. Numai Ființa este capabilă de actul atemporal al instituirii realității. Noi nu. Noi suntem „scufundați” în realitate și ne manifestăm liberul arbitru în succesiune temporală, în cadrul realității.

Concluzia e de fapt tautologică: O singură lume e reală – aceea care, prin actul de alegere al Ființei omnipotente, este reală. Orice altă lume este iluzie.

Binele și răul în lumea reală

Până acum nu am vorbit deloc despre bine și rău. Ce-ar putea fi ele, care-ar putea fi sursa distincției bine-rău? Cercetând postulatele, vedem că singura dihotomie de care dispunem în acest sistem este cea operată de voința Ființei: alegerea a ceea ce este de ceea ce nu este. Acesta e singurul reper. Pare natural să legăm distincția bine-rău de acest act al Ființei: *bine* se cheamă ceea ce este, *rău* se cheamă ceea ce nu este.

Dacă definim binele și răul în acest mod, putem *deduce* că Ființa mai are și atributul:

f) este omnibenevolentă – adică voiește tot binele și numai binele.

Dacă Ființa n-ar dori numai binele, ar rezulta că sunt și lucruri rele pe care le dorește. Dar conform omnipotenței, orice dorește devine fapt real. Conform definiției binelui însă, un fapt real nu poate fi rău. Contradicție – deci ipoteza că Ființa dorește ceva rău e falsă.

Pe de altă parte, dacă Ființa n-ar dori tot binele, ar însemna că sunt stări de fapt bune (deci, conform definiției, reale) dar nedorite de Ființă. Caracter real însă nu pot căpăta decât cele dorite de Ființă. Din nou, contradicție, deci ipoteza că Ființa nu dorește tot binele e falsă.

Ce deducem de-aici? Că în realitate nu există nimic rău. Și că tot ceea ce e bun există în realitate. Cu alte cuvinte, că lumea reală e cea mai bună dintre lumile posibile. Acest rezultat e important prin aceea că e obținut prin *deducție* din postulatele considerate (el la rândul său nu e un postulat, ci o teoremă).

Adevărul și falsul

Adoptând criteriul corespondenței cu realitatea, vedem că adevărul înseamnă acordul cu voința Ființei. Căci voința ei *este* realitatea. A cunoaște adevărul înseamnă a cunoaște voia Ființei. Și invers: a cunoaște voia Ființei înseamnă a cunoaște adevărul.

Falsul este dezacordul cu voința Ființei – deci el este imposibil în realitate. Falsul ține de lumile imagine populate de himere. Numai adevărul aparține realității.

Iluzii

Orgoliul omului îl face să creadă diverse erezii și iluzii. Dintre acestea, cele mai răspândite sunt:

Existența răului

Rezultatul că în lumea reală nu există rău pare unora paradoxal. Dacă în realitate nu există rău, cum am putut noi să ne formăm ideea de rău? Nu e nici o dificultate însă: nimic nu împiedică un roman în care nu apar vampiri să conțină un personaj care *crede* că există vampiri, de exemplu. La fel, nu e nici o problemă ca o lume lipsită de rău să conțină oameni care cred că există rău. Dacă asta e voia Ființei, acea lume este cea reală. Nefiind o contradicție logică, Ființa poate foarte bine să dorească așa ceva: o lume în care unii sunt stăpâniți de iluzia existenței răului.

E rău că există această iluzie? Nu, evident că nu. Fiind o realitate (mulți oameni pot depune mărturie că ei cred sincer că există rău pe lume), avem garanția că existența acestei iluzii este conformă cu voința Ființei – deci e cea mai bună variantă. Dacă n-ar fi fost, această lume ar fi rămas iluzorie și noi am fi trăit în alta.

Păcatul și nesupunerea

Unii oameni cred că liberul lor arbitru i-ar putea face să nesocotească voia Ființei și astfel să acționeze „greșit”, păcătuind și mâniind Ființa. Acei oameni neglijează faptul că oricum ar acționa, fapta respectivă – dacă e reală – nu poate fi în contradicție cu voința Ființei care decide ce e real și ce nu.

Cum e posibilă apariția iluziei de nesupunere? Simplu: dacă Ființa voiește să existe oameni care gândesc astfel, atunci ei aparțin scenariului numit Realitate (dacă ar fi dorit altcumva, acei oameni n-ar fi fost reali). Nu e nici o contradicție. Și, din nou, avem garanția că e cea mai bună variantă posibilă.

Influența Ființei asupra lumii

Sunt și oameni care, eșuând să înțeleagă atemporalitatea Ființei, trăiesc cu iluzia că aceasta ar acționa asupra lumii, asupra desfășurării temporale a evenimentelor. Ei se referă la așa-zisele „minuni”. Această iluzie este datorată incapacității de a înțelege că Ființa se situează în afara timpului. Noi suntem creaturi care explorăm această lume după o coordonată temporală. Dar Ființa nu este astfel, pentru ea întreaga istorie a lumii reale este desfășurată înaintea cugetului ei (alături de toate celelalte istorii posibile). Iar asta s-a întâmplat înainte să existe timp – la începuturi, atunci când Ființa a ales ca această lume să fie.

Influența oamenilor asupra Ființei

Din rațiuni necunoscute nouă, Ființa a ales să fie reală o lume care cuprinde milioane de indivizi stăpâniți de iluzia că faptele lor (de exemplu rugăciuni, sau ofrande, sau gesturi rituale) ar putea-o determina să „schimbe caseta”, trecând din plan imaginar în plan real un alt scenariu decât acela pe care voința sa l-a hotărât înaintea începerii timpului.

Din perspectiva prezentelor postulate, viziunea este hilară. Imaginați-vă că alegeți din raft o casetă video cu următorul scenariu: „Personajul Ion se gândește puțin, apoi decide liber să implore către cameră «Te rog, schimbă caseta!»”... Iar amuzamentul nu e complet până nu vă imaginați că știți dinainte conținutul tuturor casetelor din videotecă (deci ați ales-o pe aceasta în perfectă cunoștință de cauză).

Convertirea

În fine, mai sunt oameni care cred că Ființa dorește ca aceia care nu cred în ea să-și schimbe gândul (prin liberul lor arbitru). Așa cum am arătat, dacă aceasta ar fi într-adevăr voia Ființei, atunci faptul „Toți necredincioșii, folosindu-și liberul arbitru, s-au hotărât să creadă – deci pe

lume nu mai sunt necredincioși” ar fi real. Acest fapt nefiind real, e clar că nu aceasta e voia Ființei omnipotente. Ci voia ei este ca unii oameni să decidă liberi că nu cred în existența ei (exact ceea ce observăm că se și întâmplă în realitate).

Pe de altă parte, dacă necredinciosul Ion va hotărî la 70 de ani, prin liber arbitru, să devină credincios, atunci iarăși vom putea spune – cu aceeași siguranță – că aceasta și nu alta e voia Ființei: ca Ion să trăiască 70 de ani în necredință liber consimțită și apoi, tot prin liber arbitru, să înceapă să creadă.

Concluzie

În lucrarea de față este prezentat un sistem teologic axiomatic: pornind de la anumite postulate, decurg logic niște concluzii. Este doar un nucleu – căruia i se pot adăuga alte postulate¹, după necesități. Valoarea acestui demers este că arată ce lucruri se pot deduce pornind de la prezentele postulate. Astfel, putem ști că orice postulat nou care contrazice vreunul din rezultatele demonstrate aici va conduce la un sistem contradictoriu. Putem scăpa de contradicție fie adoptând noi postulate care nu contrazic sistemul prezent, fie modificând sistemul (renunțând la unele din postulatele de aici).

De exemplu, dacă se dorește îmbogățirea acestui nucleu cu o propoziție de genul „Ființa intervine activ în desfășurarea temporală a evenimentelor reale”, știm sigur că vom ajunge la contradicție. Fie ne abținem de la o astfel de afirmație, fie – dacă ținem neapărat la teza cu pricina –, trebuie să fim conștienți că nu putem scăpa de contradicție decât modificând/eliminând măcar unul dintre postulatele anterioare. (Iar în caz că alegem a doua variantă, non-contradicția nu rezultă automat din aceea că eliminăm/modificăm un postulat al nucleului și apoi adăugăm unul nou, ci trebuie demonstrat că sistemul astfel obținut se vindecă de contradicție!)

Mai trebuie observat și că acest sistem axiomatic este imun la câteva contra-argumente clasice: *Argumentul Necredinței* (dacă Ființa este omnipotentă și vrea ca toți oamenii să creadă în ea, atunci ar trebui să nu existe necredincioși), *Argumentul Existenței Răului* (dacă Ființa este omnipotentă și vrea numai Binele, atunci Răul n-ar trebui să existe) și *Argumentul Împotriva Liberului Arbitru* (o Ființă omniscientă știe dinainte ce decizii va lua, deci va trebui cu necesitate să ia acele decizii, deci nu mai are liber arbitru).

Notă finală

Dacă ați citit această lucrare, înseamnă că este reală. Deci este bună și conține adevărul.

Am scris toate acestea din proprie voință, cuvânt cu cuvânt după cum a voit Ființa.

¹ De exemplu, cei nemulțumiți de lipsa oricărei mențiuni privind scopul Ființei pot adăuga postulate privitoare la această chestiune.